

1.882

ABONEMENT :

Pour un an D. 2
Edition spécial. 500 Ptrs.

ADRESSE :

"İdjtihad,, Constantinople

Téléph. St. 865
XXIVème ANNÉE

15 Août 1929

İCTİHAD

Türkçe ve Fransızca

İLMÎ, EDEBÎ, İKTİSADÎ

No. 279

ABONEMAN :

Seneliği [24 Nüsha] Türkiye
için 2 1/2, hariç için 2 D.
Âlâ kağıdıısı 5 Liradır

İDAREHANESİ :

Cıgaloğlunda İctihad Evi

Tarihi Te'sisi :

1904 — Genève

Yirmi dördüncü sene

15 Agustos 1929

*Bir gün yerler inledi, ufuklar inledi.
Çelik çizmeler kayaları perçinledi.
İleri ! İleri !..
Ve kehkeşana doğru aziz yurt yükseldi*

* * *

*Dinle ! Dinle !.
Kırık dişli surların ötesinde
Bir ses yükseliyor,
Göklere kurtarıcı bir nefes yükseliyor.
İnkılaplar yaradan bir ilahın sesinde
Bir tarihin kurulduğunu dinle !.
Zehir saçan dişlerinle,
Islık çalma ! Mefistofeles !..
Bu ses
Ölmeyenin sesidir.*

* * *

*O varlık.
Bir güneştir dediler, ışık saçıyor ! ! .
Lakin, güneş kalbe giremez ; ışık
Diriltmez
O ! Bir ilahdır. Bitmez
Bir hayat sunuyor,
Uçmak için ruhlara kanat sunuyor ! ! ! .*

KÂZİM SEWÎÇ

Samimilik ve Vicdan Hurriyeti, Terakki, Fakirlerin Niha'i Zaferi

Mutlak surette samimîlik, âdeta, gayrı şahsî ve ihtirassız samimîlik hekimin vazifesidir.

Dünyayı şahsî tercihlerine, şahsî takdirlere göre tanzim etmek -meselâ en ma'kul faraziyeleri değil en teselli verici nazariyeleri aramak, defteri kebirini muayene ederken kârlı rakamları sıralayan ve teselli verici yekûnlâr yapmakdan başka bir şeye çalışmıyan bir tacire benzemekdir. Hayatın defteri kebirini muayene eden için sıkı bir dürüstlük elzemdır: hekim burada ne kendi kendisine ne başkalarına bir şey gizlememelidir.

Derler ki Jean Huss, Constance şehrinde, kendisini diri diri yakmak için hazırlanan odun yığını üzerinde bulunduğu sırada halk arasında saman kulubesinin saman saplarından ibaret tavanını bu odun yığını tutuşturmak için söküp getiren bir köylüyü görünce pek yüksek bir sevinçle tebessüm etti. Sancta Simplicitas ! mukaddes safdillik ! iman ve itikad şehidi J. Huss bu adamda bir samimilik kardeşi görüyordu ; kendisini haki katen hasbî bir kanaatin karşısında his etmek saadetiyle mes'ud idi. Artık Jean husslerin, Brunoların, Servetlerin, Saint Justin Yahod «Socrate»ların zamanında değiliz. Bu

keyfiyet hatta gördüğümüz şey hakkında bile hürmetkâr ve alâkadar görünmeniz için diğ-
ger bir sebebidir, elverir ki bu hata sa-
mimî olsun. [1]

Ağaçların gövdesinde nusg hareketinin bıraktığı merkezi daireler gibi, zamanla biz-
de her şey genişler. Hayat ölüm gibi mülâ-
yimleştirebilir, bizim gibi düşünmeyenlerle ya-
hud bizim gibi hisetmeyenlerle uzlaştırır. Saçma eski bir fikri batıla karşı kızdığımız
vakit düşününüz ki bu batıl fikir insanîyetin
belki on bin senedenberi yol arkadaşı olmuş-
dur, fena yollarda, ona istinat etmiştir, bir
çok sururlara sebep olmuştur, adet, insanî
hayat ile yaşamıştır: insanın her tefekkû-
ründe, bizim için, kardaşığa a'îd bir şey
yok mudur?

II. Muverrihin şî'ari vaki' olmuş olan
vaki' olur»dur tabî'î olarak istikbal hakkında-
ki kavrayışını maziden kopye etmeye meyal-
dır. İnkılabların aczine şahid olduğundan in-
sanları ve itikadlarını, tanımayacak bir
tarzda değiştirerek işleri köklerine kadar
aher şekle koyan tam tekâmüllerin olabile-
ceğini bir zaman anlamaz.

Fontenelle diyordu ki «babalarımız al-
danarak bizi hatalarından esirgediler» filha-
kika hakikata vasıl olmadan evel bir mik-
dar yanlış faraziyeleri denemek lâzımdır. Hak-
kı keşfetmek batili bitirmiş olmağdır. Sahte,
hatta saçma da'ima ümuri beşeriyede o ka-
dar büyük rol oynamıştır ki bu gün yarın
umuri beşeriyeyi bunlardan tecrid etmek
muhakkak tehlikelidir. karanlı kadar ışığa
geçmek için bile intikal zamanları faidelidir.
Hakikat için dahi bir alışma lâzımdır. Bida-
yette yalnız ahlâkî ve dinî hayat değil me-
denî ve siyasî hayat dahi en kaba ebatil
üzerine müstenid idi. Mutlak ve ilahî hu-
kuka malik saltanat, kastlar, esaret, bütün
bu barbarlıkların faydaları olmuştur. Fakat

[1] Bir iranî şâ'ir diyor ki:

Ver der in reh bemen besist hata

Çi künem in hata sevabi meneşt.

Bizim Peygamberlerimiz ise daha güzel olarak bu-
yurmuşdur ki:

Likulli mütehidin nesib, in esabe felehu

Ecrün ve in esabe felehu ecran.

faydalı olmuş oldukları içindir ki bu gün
artık faydalı değillerdir: bunlar bizi yük-
sek bir hale isal etmeye yaramışlardır.

Hayatın mekanizmasını diğer mekanis-
malardan ayıran şudur ki haricî çarhlar o-
rada kendilerini luzumsuz kılmaya çalışırlar
zira bir kerre hareket hasıl olunca da'imî
olur. Eğer tabî'etin atış vasıtaları ile rekabet
edecek derecede kuvvetli atış (projection)
vasıtalarına malik olsaydık (Yani arzın caz-
ibe'i merkeziyyesi haricîna çıkaracak kuv-
vetde bir atış vasıtamız olsaydı) bir top gül-
lesinden bir ikinci dafa tahrike muhtaç ol-
maksızın ebedi bir peyk yapa bilirdik.
Tabî'etde bir Kerre verilen netice ebedidir.
Eğer elde edilen bir terekki hakikî ise, mev-
hum değilse, ve fazla olarak kendi kendini
tam müdrikse, şu'urlu ise geriye her ruc'atı
muhal kilar: her halde dünyada son söz
mantıkîn olmuştur. Batıla, yahud her halde
nisbî ye mumaşat, umuri beseriyede bazen
zarurî olabilir;— Çünkü fransız inkılabçıları
bunu anlamadılar;— fakat bu mumaşatlar
muvaakkattır, bâtil, zekayî beşerin maksudu
değildir: Batılı hisabe dahil etmek lâzımsa,
acı bir faslu mezemmet etmk faydesiz ise
onu tebcil etmemek de lâzımdır. Mantıkî ve
geniş zekalar hep beraber, tatbik olunacak-
larından emindirler, el verir ki beşeriyeti
sevk etmek için onlara asırlar verilsin: ha-
kikat bekleye bilir; da'ima aynı derecede
genç kalacaktır ve günün birinde tamnacağın-
dan emindir.

Ba'zen uzun gice yolculuğunda askerler
uyurlar: bununla beraber durmazlar, yörü-
mekde devam ederler. Bu vechile zekâyî be-
şerin fikirleri, uyuyarak ilerilerle; bazen o
kadar uyusuk olurlar ki gayri muteharraf zan
olunurlar; onların kuvvet ve hayatları ancak
kat'etmiş oldukları yol ile takdir olunur.
Nihayet güneş doğar ve hakikatler görünür-
ler tanınır ve muzaffer olurlar.

J. M. Guyau